

ССРЭ — араб улустарнын идегелдиг өңнүү

КАИР. (СЭТА). Совет Эв-
дэи хостары болгон хам-
рышпас чорук дэиш демке-
жип турар араб улустарнын
идегелдиги болгон шындыгын
өңнүү деп чүгөн СЭИП ТН.
Ини Чингис секретары,
ССРЭ-нин Дэди Советтерин
Президиумунун Дарганы
Л. И. Брежнев «Правда» со-
веттин айтырмаларына ха-
рымдарына база катан ба-
дыктап деп, Палестинанын
Напола Чувалынын чин-
гис секретары Мухаммед Са-
бит мелегезди. Совет уду-
турчунун чугаларын пале-
стин улус калба-биле үнө-
сөтүрүшү шын эвес, хон-мө-
төтүрүшү турган, ССРЭ-биле
араб чурттар арасында чорук-
дэиш болуулары оралдык
турар үлгүлөшкөнүгө ха-
рымдары болгон Совет
Эвдэи оларын шындыгын
херэени талашында турар деп
чүгөн маадырлар өзү-биле

ГДР. Лейпциг округда «Бе-
лен» деп беним заводунда
акм-дунма социалист беш
чурттарын социалисттер
ажылдып турар. Ол бугу-
рде чоройда турар турар
республикада ол улут нефть
ажылдып кылар комбинатка
хамарымыр. «Беленин» ко-
лективинин ажылы социали-
стик экономикти интеграция-
ныч көсүк чүгөтүр. «На-
йрал» нефть дымчыгы-
зында совет нефтинде азыр
беним майда өткөн кыл-
дыр хуулардыр. Беним, эти-
ленин, суук газтарын болгон
еске-дэиш продуктуларын жо-
ртан социалисттик дем кат-
ты-жылдыгынын чурттарыныч чо-
рудун турар.

ЧУРКТА: Чехословакия-
дан, Венгриядан, Кубадан,
ГДР-ден келген социалисттер
«Белен» заводта.
АДН—СЭТА-нын фотосу.

ГЕНЕРАЛДАР-ТАЙЫН БОЛГАН
ЧЕПСЕГЛЕНИШКИНИ ДУЖУРЕИ ДЭЭШ

Римде турар барым тала-
ны журналисттеринин чам-
дыктары бо алаа эвес пресс-
конференцияны херекке ала-
бай турган, мындажонко ол
дык куштур динналаган бол-
гон. Пресс конферен-
цияны алаа эвези бол-
за, тайын болгон ону
быжылдыгынын чугаларын
дугайын алаа эвези-
нине организациондарын талаш-
тыкчылар эвес, а беним эре-
желедиги, мурунда НАТО-
га албан хаап чорон шери
ажылдыктары чугаларын
турганда болгон. Оларын
арзында — НАТО-нун кат-
тышкан чепсекти куштур-
лук, он бугу кеңирдери:
стратегия, ортук, мрак-
шылдык болгон тайынты-
акылдык кылмырлар, шери-
норден болгон кылмыр-
лар ойлорду ужурайт деп
санап турар. Оларын сана-
лаан баулар алдыра, бугу
адолот чепсектер ону бугу-
рде турар чурттарын де-
висерлерден удурут-
ген турар ужурайт.

Адолот чепсекти бугу
кеңирдери Европа дикте
акылдык кылдыр кылмырлар
болгон кылмырлар тур-
ныч чепсектер эрежесин
чугула деп, грек генерал Г.
Куманакс демгезди. Бис
оште улаган бугу саналар-
ны, чинжэ, совет соот тай-
ынтыштыгына чугаларын
деп көрүн турар бис. Совет
Эвдэи чинжэ саналарын
дегем комплексин — килер
чепсектеринин, хам-
чы мурунда адолот чеп-
сектеринин дикте-
лалымын болгон бир дөмөй
айым болгон турары дикте
белектелдери «кылмыр-
ларын» херге бараан бол-
бой турар, а адолот кооз-
радын айымды улагыттыр
турар деп санап турар бис.

Стратегия боо-чепсекти
кылмырлар болгон кыл-
мыр тураттайын совет-америка
чугаларын кылмырларын ба-
дыктын кылмырларын ая-
но

Е. БАБЕНКО,
СЭТА-нын көр.

Кочетов кудумчуулардан эр-
тенч-не акылда даламкан,
каржы-содушкан чон эмге-
жон боор. Оларын аралында
назым деген, байжык дугу
көтөргө берген, шери-
норден эр кичини уаус
бо-ла эскерер. Ол дөмөй
куштур Министествоу-
да бугуларды акылдан турар
Алдын-оо Саймонит Сат-
тар.

1936 жыл, Москва хоорайга
Тыла Арат республикада
сак-тоо шолонжылар өрөн-
чиге бөлүк сургуулар
аыттыгынан. Оларын аралы-
нда Окур-оол, Дамалай,
Дымыс-оол дэиш эскер-дэиш
бар. Олар дөмөй үш чыл
иштинде эки өрөнчөгө, тус-
кай ортук артымын соци-
алисттер болуп чыгып кел-
ген. Тускай эртенчтик на-
пал калдарын Тылазын
чону өрөнчү-биле утканы.
Республиканын тоо аялалы
кассанын кол бугуларын-
га А. С. Сат тоула-
Оол бугу хей чыл артык. Ол
уеде Тылазын мрак-уак бу-
турларынга каар байлак
чаа-ла аялалыктын, сайы-
нган аялалыктын, аялалы-
нган аялалыктын. Ол инда
ажылдыгына 30 муң ру-
блдан аппарал чедирет, ка-
жирде 8 кг арыг адымдын
чурдун алдып, адымды ар-
жык чорун турган аялалы
сактып чугаларын.

Республиканын улут эмге-
жон чегинде кол бугуларды
кыргыч, оон сак-тоо-
нун акылдык кылмырларын
адымды алдып, бугуларын
өрөнчөй, бенимдарын ба-
карып акылдан келген. Са-
ланкова, Нурст болгон эс-
кер-дэиш хооронуну дуа-
зын утканы чорудар.

Алдын-оо Саймонит кол
ажылдыктын адымды, чонуну
куштуртук адымдарын ак-
тып

КАЯА-ДАА КЫЗЫМАК

Бизин Дирый-оол Чоюн,
Хемчик районун Иймеде Ха-
рамын-Хону деп чеге то-
руттыгы, бичилдигинде эс-
кер-дэиш эвес, орал-
шова, ошан-чинең оо боюн,
эрге эвес, берге өрөнчөй эс-
кер. Ийме шолонжы дооскан,
ол куш-ажылдын согуу, берге
арынынын адымды көрүп,
чамдык дооску ижигеринин
темелден сестерин-дэиш дым-
нап, чамдыкта кылмыр ону-
бо берге адым келсе, адым-
дыр, бугу-дэиш кылмырдуу
— деп-дэиш чугаларын турар
апарган.

Дирый-оолдун азым ады-
малда-ла чон апарган. Бич-
илдигин адым ач чүгө адым-
дан турган, адымды дуа-
зын адым. Дирый-оол
Ленин аттыг колхозно баптай
ар-саар адымды кылмыр эс-
кер. Каш чылдар эртенде,
адым оон колхозтун чыл-
чымы болуп, кыштын чымы-
лама согууда-дэиш, чылмын
адымдын чинжэ-дэиш оон
адымды бергендигин көрбөз.
Харын-дэиш чылмын чин-
жэ-дэиш ижиге улам хам-
дыктын, кылмын-дэиш, чыл-
дым дэиш хамдыктын хей улаа
чеге утканы ач, чылмын мала
каларын-каржыларын, ону
өстүрүшүн дугу-дэиш
мелеп эс-кер. Ол адымга

КАНДАН ДАРГАН

Дарган кичинин адым
паанда тура хундундиги
мергендерин бирөөн чорон.
А. Бизин, дарганын
Калдан Олар бичилдигин
тура-дэиш дарганын эс-кер,
бодуну ол адымды бер-
дигин кичи. Ол чүгө. Кө-
чүрээ суурну эвес, райо-
нун бугу мелектелдери-
нун коон адым, хундундиги
диг болгон маалымдарын
бирөөн.

Часки, күсүк сезоннар уе-
нине оон адым мырманын
чай чон бачым апар, оон
ажылдар өрөнчдигин чап-
тар кылган кылмыр уул-
бей боор. Чамдык кылмыр
чагыларын алган, чети-
дэиш дэиш чорун-дэиш турар.
Бир чамдыктары — омону кы-
лып берги — дэиш бир
дөмөй тууш алган, дэиш
дөмөй. Калдан дарганын
ажылдыктын бичи каа беним
соонугура көрү орарга кы-
дыр кичи.

Бир сактыр машина-тех-
ника сайыраал уеде дарган
кичинин мергендиги кыл-
ма

АГРЕССОРНУ КЫНЧЫКТЫРБАС

Ливанда болушунуларын
өсүктүрүп кыргычтык беле-
ниин дугайында АКШ-тын
мелектелди бугу дөмөй уду-
рланын уткан. АКШ-тын ол
шындыгы, агрессор моралы
болгон шери дуа-зын ал-
гыда, күш-биле дөмөйчө
шындыгынын херекке болор.
Бичилдигин Америка адым
биз таварында Совет
Эвдэи адым адымдарын
сактыгынан эр Брежневтин
президент Рейганга адым-
дан улут тура-сору-биле
улаан бис — деп, Аляска
Африка улустарын мис-
сел каттыгынын адымды
Организацион президи-
умуну дарганын адым-
чымы Васос Лиссарис Ме-
дэиш паралагынын аге-
нствоу-дэиш порте-дэиш
те, берген адымдарын чу-
галарын.

— Ол чокча-дэиш ол
демгезди. — Вашингтонун
дөмөйчө эвес болза, спо-
нстик кажал-дэиш адым
ужур-чүт чон болгон хон-
дажы агрессияны кылмын
даваа турган дэишдиге бугу-
рээр бис. Ийчанган изрань
солдаттарын бугу Ливанда
кылмыр турар үлгүлөшкөн
буруу Каттыккан Штаттар
биз база хамарымыр. Ол үл-
гүлөшкөн чүгө дөмөйчө
адым дайымын үнөй-
чө-дэиш херге берге нап-
терин үлгүлөшкөн беле-
дэиш болор.

Силер Кирпирин кама-
ты, ол дайын чорун турар
район-биле кылмырларын
турар чегин хей-ини-
н

бир шагда Кирпирин НАТО-нун
суга дүшсө адымдарын кы-
дыр дэиш адым уду-
рланын бичи адым турар. Ий-
чанган адымды кылмын
үлгүлөшкөн адым чон эр-
тич шиле-дэиш. Чоюн
Чоюн Чүктүн биске хоон
донорин адым болза, ол хер-
дэиш реалдык куштурин
политикаын Кирпирин
дэишдиге хей-ини-
н шагда, ба буруу шапкан. Бис АКШ-
тын Чоюн Чоюн Чүктүн
«Хосту дөмөйчө» соот-
у-дэиш «он чугула»
дэиш адым чугаларын турар.
Биз бис бис. Мында бо-
лушкуну өсүк турарын
адымдарын кучугу турар
биз адымды тургустуну
турар. Биз бис бис. Ол адым
бис бис бис. Ол адым

дэиш политикаын чүгө
биз келди-дэиш. Барым
паралага араб
чурттарын чинжэ адым
адым дугайында хей-
ини турар-дэиш. Ол түнө-
дэиш чүгө болон турар бис.

— Арабтарын чинжэ адым
эвезин дугайын бичи-
дэиш-дэиш, фактын эскер-
тэ-дэиш. Араб куштурин
рессор-биле демке-
Ливан дэиш турар. Араб-
тын оон-дэиш кылмырлар
дэиш чинжэ. Мен бола-
дым, империализм Чоюн
Чоюн Чүктүн чорудун
турар чинжэ-дэиш. Башкы-
н турар деп политикаын сал-
дыр болон турар хер. Ба-
рын чүгө, бир-ле адымдарын
АКШ, арабтарын чарын-
дэиш

гүгүлөшкөн келген бол-
гай. Ким-дэиш, Вашингтон
чамдык реалдык араб
чурттарын чинжэ адым
адым ол сорууда дугу-
турар. Ол политикаын бир
кай — Иран бис Иранын
аралында адым. Кирпирин
чон кылмыр кылмыр та-
галарын база көргөн. Барым
адымдарын орду-дэиш
грек болгон турар талаларын
бачкыларын үлгүлөшкөн
адым, оларын адымды на-
ционал болгон адымды
өсүкүдү келгенер. АКШ-
тын политикаын бугу
дэишдиге адымды. Вашингтон
«дугу-дэиш» мусулмандарын
кажалдык деп алган. Аф-
ганистан бачкыларын
адымды

арын уушкар деп турар си-
онисттерин кажалды турар.
— Адым тургустунун бай-
дала дөмөйчө хей-ини-
н сорууда кылмыр бис
лип турар адым.

— Ам чүгө адым моралды
дэишдиге херек эвес. Бис
Израиль уду-дэиш чорун.
суу дэиш хамарымыр, пале-
стиняне бугу дуа-зын көрү-
сүн дэиш, адым-адым чурт-
тын чазактарын кылмыр бис.
Каттыккан штаттарын Ира-
ны шери талашы-биле
ажык дуа чедир адымды
адымдарын ойлорун кыл-
дыр адымдар херек. Бистин
дэишдиге — агрессорну
кылмырларын.

Студенттерин баштайын
открытияны 1966 жылда совет
комсомолдарын адым-
ды ГДР-ге организацион.
Оон бугу адым адым-адым
адымдарын шолонжы 450
ажык муң оолдар, кыстар эр-
кен.

ГДР-нин адым-бугу райо-
нардыда боттарын келген
адымдарын бис каа
адымдарын интернациона-
лыч отрядтарын составына
Совет Эвдэи-дэиш болгон
адымдарын оо-дэиш чурттарын
үш муң адым студенттерин ба-
рып адымдарын.

ИЮЛЬ 27-ДЕН 29-КА ЧЕДИР
ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ИЮЛЬ 27-ДЕ

БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40 — Эртеги гимнастика. 8.55 — Г. Гаушман — «Улаачы Гешель». Москва. ИЮЛЬ 28-ТЕ

БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40 — Эртеги гимнастика. 8.55 — Музыкт. филмдер программасы: «Эн ошчи гном», «Глихара», «Гав деп мый-мичыгыш». 9.25 — «Гоминт». Ленинградта дамыдыла. 10.25 — «Июн Аи-чурстарының кудуу». 11.25 — Телемездээр. 11.30 — 14.15 — Чансар. 14.15 — Телемездээр. 14.35 — Сибирин болгаш Ыраккы Чөөн чүктү таварты. Документалды филмдер программасы: «Сунтар — Олохонун чери». «Шикотаншын өлкөсү». «Илбичи ортузуг». 16.30 — Адыгей автономн облустун тургустунгайында бээр 60 чылдыңга. «Адыглар чуртунда» деп документалдык телефилм. 17.00 — 17.15 — Чансар. 17.15 — Адыгейнин «Назым» деп танышын куруне ансамблиниң концерти. 18.00 — «Мадырдыг чорук».

КЫЗЫЛДАН

18.30 — Телемездээр

МОСКВАДАН

18.45 — Бөгүн делегейде. 19.00 — «Айтырлар — дилешиктөөр — шикотаншын». Адыг автономн облустун тургустунгайында бээр 60 чылдыңга. 21.00 — «Уе». Информастыг программа. 21.30 — Композитор А. Н. Пахмутованын автор кезеши. Воротнектен дамчылар. 22.45 — Бөгүн делегейде. 23.00 — 00.45 — Футболга СССР чемпионна. «Спартак» — «Динамо» (Киев). В. Н. Ленин аттыг Топ стадиондан дамчылар.

ИЮЛЬ 29-ТА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

12.00 — Уругларга филм. «Чаш назынын сөөгү чаш». 1-ги серия. 13.05 — Француз фил. «Перуага оруктар». Документалдык телефилм. 14.30 — Уругларга ачыгыштар дугайында. Ленинградтан дамчыдыла. 15.00 — ИТУга чүчү чүгө база кичаар өлдериди? 15.30 — «Узун амыдыралды арнашар». Эртем. негиздерди филм. 15.45 — Телемездээр. 15.55 — 18.30 — Чансар. 18.30 — «Чүрүк санында лахун». «Орбита-3».

КЫЗЫЛДАН

18.45 — «Култура болгаш амыдырал». Дамчыдыла. 19.15 — «Магаладын кыркы эмерлер». Телефилм. 19.35 — «Азия түв». Информастыг программасын башташар. 19.50 — Чаралдар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчылыг удунар, чаштар!». «Нал угбайнын чугааны». 20.15 — Орус улустун кыралынын концерти. 20.30 — «Сорунда». Документалдык телефилм. 21.00 — «Уе». Информастыг программа. 21.30 — 22.45 — «Мен — Куба-дыр мен». Уран-чечен филм. 2-ги серия.

Редактор В. С. ШАРВАН.

ИЮЛЬ 27-ДЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Калчаалыг ажалар» — 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда. «ПИОНЕР»: «Чүс өөрүшкү аам уугу адымдыкылар» — 9.50, 11.20, 13.50, «Бот чорда огу» — 14.20, 17.20, 20.20 шактарда.

«Мосфильм» киностудиясы «Ыраккы кышкы» деп уран-чечен фильмин бугурун үндүрөт. Оң режиссеру А. Дашев. Ул кино республиканың кинографиясында ирээлүү тунчукуде үнү эгелээр.

эвиден дамчылар. 21.00 — «Уе». Информастыг программа. 21.30 — «Полынный та-варылгазы». Уран-чечен филм.

ИЮЛЬ 29-ТА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.35 — Эртеги гимнастика. 8.50 — «Аягыт чарыш». 9.35 — «Камара догейи көрүтүр». «Фарма-ишч ажал-херетери дөш». 1-ги кезе. 11.05 — Бугуруне гимнастикасы. 11.35 — Телемездээр. 11.40 — 14.15 — Чансар. 14.15 — Телемездээр. 14.35 — «Виктор экраны». Социалдык чурттарын телевиденишин документалдык филмдеринин программасы: «Мэч төрөн черим — Пазынь» (ЧССР). «Амыдыралды камтаалдык черлери» (БУР). «Ааа хун дег, тергичи» (РСР). 15.15 — «Чырык хунге уткуштур». Совет ыры концерти. 15.40 — Орус чуга. 16.10 — «Арыг иш-тарде атропектер». Документалды филмдин баштайгы көргүзүү. 17.00 — 17.15 — Чансар. 17.15 — Орус улустун хөг-жүм херекселеринин «Слава» дээр ивентуалын оюну. 17.30 — «Горнистер, харымдар!».

КЫЗЫЛДАН

19.30 — Телемездээр. 19.45 — Чаралдар.

МОСКВАДАН

19.50 — «Камара догейи көрүтүр». «Фармаишч ажал-херетери дөш». 2-ги кезе. 21.00 — «Уе». Информастыг программа. 21.35 — 22.50 — «Ош кылым шырдар сөлө». Оң соода — Бөгүн делегейде деп информастыг үндүргүдө.

ИЮЛЬ 29-ТА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

12.00 — Уругларга филм. «Чаш назынын сөөгү чаш». 3-кү серия. 13.05 — Испан фил. 13.35 — Бистин савысы. 14.05 — «Кеминг үзгөдүшкүн». Субтитрлар уран-чечен филм. 1-ги филм — «Шылш-шан». 15.20 — Чуркулар дугайында чугаалар. Рокузла Кент. 15.50 — Телемездээр. 16.00 — 18.15 — Чансар. 18.15 — Телемездээр.

КЫЗЫЛДАН

18.30 — Телефилм. 18.45 — «ССРЭ-ниң 60 чыл онго — 60 шалыкы ведел». 19.15 — «Азия түв». Информастыг программасын башташар. 19.30 — СССР-ниң Орук харымдар министрствунун үлгөрдөгү урар хөгжүмүнүн концерти (Москва-3).

МОСКВАДАН

19.50 — Киножурнал. МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчылыг удунар, чаштар!». «Лукошко тоолтур-чарга биле». 20.15 — Улустун аялгалары. 20.30 — «Алло, Москва хоорайнын телефон четкиниги дугайында дамчыдыла. 21.00 — «Уе». Информастыг программа. 21.35 — 22.40 — «Парохоттар медээ. лекеш, чоруттарлар». Уран-чечен телефилм.

«ВОСТОК»: «Ол разведка үсүшпде болгаш» — 14.30, «Чолу-лап болгаш кичеиниң оруу-бия» — 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Өскерикчи чорук дөш гонорар» — 18.30, 20.30 шактарда.

«ЧАЙЫ»: «Кедерел» — 15.30, 17.30, 19.30 шактарда.

Алтайнын кедээ ажал-агы институту 1982-1983 өөрдиге чылдында студентлар хүлээп алырын чарлап тур.

Хүлээп алышынын Кызылга август 1-ден эгелеп чорудар.

Документалы дараазында адресте хүлээп ап турар: Кызыл хоорай, Ленин кудумчуу, бажы № 30. Тыва АССР-ниң Кедээ ажал-агы минчистерствозу, наарлап илдизи, телефону — 2-41-44.

Кызылдан 3 дугаар кедээ профтехучилищени 1985 чылдын октябрь 21-де Сергей Семеновт Сотпалтын адыга тынысаны — транспорт-машинист № 3214 шыла. дылазы чыкканы барым-даалыш, ошү күш чок деп санаар.

Кызыл-Махалыкта болгаш Ак-Довуракта «Оюмаа Седей, Валентина Куулар деп танчы уругтар дугайын кал чыл мурунда дынаан, харым-даа оларын тургускан чамдык танчыларын көргөн мен. А чогуу оларын-биле ужура-жып чугаалажыры чокка чаа боттанган.

Кызыл-Махалыкка самодеттүг чектеш, дораан-на районун Култура бажыныгы бардым. Оон чанында кичиле хей. Бир өрөөндө ыры, музыка чалгыданган. Эжикти оожук ажыткаш, сандайга олурду алдым. Сцена кырында танчы бөлүмүнүн кичээл болуп турарын дораан-на эскерип кагдым. Суук кара чаштардык, бирээни хүрөп, а бирээни ак шыралайгы ийи үрүг сепаны шынап-ла өлөөнчө, боттарынын үе-чегеи оолдар, кыстарын танчыга өөртекчү тур.

Оларнын бедик мергежилди, бот-тыныгыр артистер-биле ажыдаан өөрөгени иле: танчинин бүгү-ле шимчээш-киннерин кичи бурзууге хына-мчалыг айттыр, музыканын угадыш дынаан, танчыны бурзууп боттарыне хаара туткан.

Улаваанда чансар үезинде танчы башкылары Оюмаа Седей, Валентина Куулар олар-биле ужуражып, айтыргалар салып чугаалаштым.

— Силеринг Барыын-Хемчик районунга танчы уран чүгүлү сурталдар, сайбар-дыр талазы-биле сөөгү чыларда улуг ажыл кылдынган. Ырынын болгаш танчынын

«Хемчик» деп бот-тыныгыр ансамбли тургускан. Район-да уругларын уран чүгүлү школазы бар, оон хореография салбырында 80 шаа уруглар хаара туттунган, күдөддин-биле өөрөйлү турар. Уран чүгүлү школазынын кайыдаа салбырларында ол хире өөрөикчилер чок. Ак-Довуракта Култура ордузунда танчы бөлүмүндө 50 хире оолдар, кыстар доктаамал өөрөикчү турар. Улуг-даа, бичи-даа кижилерин күдөддин-биле танчыга өөрөйлү турарын чыдагааны чүдөл? — деп, танчы башкыларындан айттырдым.

— Бистер ийлаа 1976 чылда Минусинскинин култура чырыгышкын училищенин хореография салбырын дооскан соода Барыын-Хемчик районунга келгеш, танчы тургузар, танчы уран чүгүлү чон ортузунга пропагандалаар талазы-биле ажылды чорудуп эгелээн бис. Баштай аныяктар биске бузуреве, танчы бөлүмүнүн кичээлдеринге келбес турган. Бергелерге кулубайн кызып ажыдап тургаш, район, республика көрүдесеринге баштайгы танчыларыныс көргүзүп эгелээн бис. Ол көрүдесерге бистин танчыларыныс көрүчүлөрүн өки деп үнөлдөп ап, мактадып эгелээр, танчылактар кижилерин саны чоуту көвүдөп.

Нинти танчыларын аныяктар күдөддин-биле өөрөикчү, күдөддин турар. Танчыларын чараш-магалын, кижинин

сеткил-сагыжын байдырар чон билеп каан. Ам танчыга өөрөиксез уругларын, аныяктарын санап четпес. Бистин танчы — бөлүмнери доктаамал ажыдап, чаа программаны белеткеп алгаш кожа-хелбөө районнарга, харым-даа Хакасияга бестин концерти чедип турар үзүе бис — деп, Оюмаа Седей чугаалады.

— База бир кол чүе — район организациларынын деткичези — деп, Валентина Куулар лемээш, мынчаар уламышлады. — Чугаалаарга белен, кылары берге. Танчыны тургузуп алгаш, оон херин даараар акша-хөрөнгөш тывар ужурагү. Бэ, талаады биске уугу адуанын павтия райкому, райкүсөөк болгаш районун култура кидизин (оон эргелекчи А. С. Конгар) чедирип турар. Танчы уран чүгүлү сайбар-дыр талазы-биле сөөгү чыларда районда кылдынган чамдык өки ажыдап чүгөт бис ийинин эвес, а хей-ни-тинин база ачы-дуузы-дыр.

Валентина Кууларын чугаазын шип. Ындыг-даа болза ийи эжишкелерин бэ талаады-биле кылап чүгүдөй хей, тургускан танчыларын сөлдүр, — Чогу-на чүдөн эгелөөн силер? — деп, Оюмаа Седейден айттырарга — мынчаар харым-лаар.

— Баштай ажим Вади-биле тыва улустун танчы уран чүгүлү өөрөйлү, биске Ортал Азиянын болгаш Чөөн чүд улустарынын танчыларын чоот дээрин билеп, өөрөикчү бис. Ынчантан бис чоупун аас

чогаалыга үндөйлөп танчыларын тургузарын эгелээн бис. Чаа танчылар тургузарындан аныда өске районнада ойнап турар танчыларын база тургузуп, оларын улам көрүштүг кылар дөш ажылды чорудуп турар бис.

Оюмаа Седей «Хемчинин шыгырааштары», «Аныяктар танчыны» болгаш өскө-даа элээн каш танчыларын чогаалдып тургускан. Ол танчыларын онзагайлары — оожук, ээллек, кижилерин дилериктиг сатыш-бодалын илеретип турарында. «Хемчинин шыгырааштары» көрүн ораарга хемнин бырланнаш адымдары, эриктини каа-таан чараш бойдуу карака көстүп келер.

Валентина Куулар «Адым», «Долана», «Тулчушкунче» деп танчыларын белеткэн. Бэ танчыларын аяны, шимчээшкени, күдөддинчелерин хей адынга-даа, утка-зынга-даа дүгүжү турар. Ол Тес-Хемнин бот-тыныгыр артистеринин республика күдөддинчелерине кустекени «Чадимчылар» деп танчынын көрүп алгаш шимчээшкенин улам болбазыралып, күдөддинчелеринин санын көрүштөш, Кызыл-Махалыкка тургускан.

Оюмаа Седей биле Валентина Куулар ийи ырынын болгаш танчынын «Хемчик» ансамблинде Тыва АССР-нин чүдүлүп артис-Рестислав Кедейбилин «Аак шай» деп аалгазынга танчинин тургускан. Нинти ыр ырлап турда оон мурунга аяктарын

кадак кырынга салып алган уруглар үнүп келгеш, аакшайын ижип, ажык чугааны кылап, хүндүлүг аалчы болурун көрүчүлөрүн чадап турар.

Оюмаа Седей биле Валентина Куулар ийи бэ танчынын Красноярск крайнын Тыва АССР-ге хүннеринин каттышкан түннел концертинге көргүскөн. Ыры-танчынык бө номер концертин сөлдү номерлеринин бирээни болган. Көрүчүлөр оңу аажок чыгып хүлээп алган.

Музыка школазынын башкылары баянистер Донгүр-оол Ховалыг, Анатолий Сарыгир олар танчы башкыларынын шимчы дузалакчылар, белеткел үезинде, концерттерге бүгү танчыларын күдөддин-биле мергежилдиг үдөп чаа-чыкан.

— Тыва танчы уран чүгүлү чаа-ла турттуруп, баштайгы башкыларын кылып турар. А Шатинин «Ээллек шыгырааш» деп танчынында өске индиг кескү, чараш танчы бисте ховар. Чаа танчылар чогаалдып, тургузар талаады биле улуг ажыл хореография талазы-биле тускай эртемнелерин болгаш танчы уран чүгүлүгө хандыкшылыгынын мурунда туруп турар — деп, олар чугаалады.

Танчы башкылары Оюмаа Седей биле Валентина Куулар олар бот-тыныгыр артистер-биле кады Алдан-Мадырлар дугайында, оларын маалымдыг демиселди көргүскөн, элээн улуг хемчээлди танчы чогадырын планнап алган.

А. ЧАРАШ-ООЛ.

ген. Илбичи Д. Дамрайса-нын арга-мергежилди чога көргүскөн. Клоушнар М. Гиз-дэн, Н. Бүрүннаргал көрүчүлери хөгзөлдү, боттарынын сөлдү номерлерин бараалгарткан.

Улусту театрын көргүскөн программанын чыгылап чон соуурунган. Бот-тыныгыр артистерин белеткеп алган номерлери «Солун-дур», «Мергежил бедик-тир» деп үнөлдөп көрүчүлөр берген.

Концерт доозулан. Акы-дүңма моол өнүктүргө дириг чеченерия уруглар барып тудускан.

СЭКП Тыва обкомунун секретары Д. К. Ооржак МАР-ның Завхан аймааың Тосон-дунго хоорайнын улусту чир-дигиниң артистеринге акы-дүңманын изиг байырш чедирип чүе чугаалаан. СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дели Советинин, Президиумунун, республиканың Министрлер Чогууделиниң байыр-лыг бижикчи Д. К. Ооржак номчааш аалчыларга байыр-лаады-биле тынысп берген.

Делегациянын уадурунчуу. Моолдун Араттын революстун намынын Баххан аймак комитетинин акымдачызы Н. Бамбаков харым сас ап, чүе чугаалаан.

Моол өнүктүргө биске аалдап келгеш, болуучу уран чүгүлү көргүскөн — совет-моол аны-дунмалыкы бузулбас найм-ралды улам быжыгып турарын база бир херечиз болган.

Т. ХЕРТЕК.

ЧУРУКТАРДА: моол цирк-терини көргүзүлгери.

В. КАРА-САЛДЫН фотола-ры.

нылгалар үезинде албас кылдыр) чагыдып ап болур.

Чагыдылганы «Союзпечатьтын» органныр, харым-лаа салбырлары болгаш ажаадап — база чурт-тап турар черлеринин ай-ы-биле пардалганын хей-нинти таралдыкчылары чорудар.

УРУГ - ЧАШКА
КИЧЭЭНГЕЙ

Кичи төрүтүнген! Ол өг-бүлөгө аажок өөрүшкүлүг болушкун. Нинителге база бир хамааты немечин, чөгектен эгелээш улуг кичи бөлүмүне чедир кур-тагаланын улуг оруун эр-терин ажаа чалаттырган. Ол орунту амгы үениң кичизи аял-салин, шоланы дамчыштыр эртер. Чүгү дээр өл оон кичилерге болуш шуут бердирде билгилер, арга-мергежилди чедип алыр. Бичи чаштардан нинителге ажыгыг кичилер болуш дээр бистин партия болгаш чаазаавыс улуг сагыш салышынын салып турар. Ол дугайында хей-хей доктаал шиптир-лерин амыдыралга күүсөлдөз херечилеп турар.

Чаңгыс-ла бистин Таңды районда чаш кичилериниң өзүлдөз ажаа тодаргай кичилер болур. 1981 чылда 256 уруг төрүтүнгөн, а 1982 чылдың чүгө бирги чартында 175 кичи төрүтүнгөн. Оларнын өзери-ге бугу-ле херектиг чүгүлдерин кылып, тургузуп берип, аял-саликтарын ыла-гылаан. Бай-Хаак суурда бичи чаштарга улуг чаа бажыны тудуп турар. Амдызында Бай-Хаактын уругларын «Малышон» хүлээп ап турар. Ында уругларнын назы-харынын азы-биле беш бөлүк бар. Уругларын ажаалаз болгаш кичизилдигин чогуу негелдеринге чедир тургузары дээр, ол коллективтин кеңигүннери ак сеткилди биле кызымканай ажыдап турарлар. Кичизидикчилер Г. А. Фунтикова, З. С. Монгуш, улуг сестра Л. И. Лежепкова олар бичи чаштарга таарымчалыг байдалды тургузуп, оларнын кыдышылы, кичизилдиги дээр хей ажыларын кылып, организастап чорудуп турарлар. Бичи чаштар Зинаида Салчакова Монгушту болгаш чок-ла «авай» дээр болгаш ажаа аажок ынактар.

«Малышонка» уруглар ырлашып, танчылап, номнар номчуп, лнзы-бүрү оюмдары ойнап турарлар. Ол коллективтин ажылдакчылары бичи чаштарга шынап-ла онза кичизгейин салыры-биле чергелештир чаштарга улуг ынакшылдыглар. Ынангаш ында уруглар өөрүшкү-хөгүлү, омак-сергек.

А. ОЮН.

Бистин аалчылары в с
СОНУРГАП КӨРГЕН

Эрткен субботада Кызылдан «Совет Тыва» 5 чылды стадионун байырап шипчи кийр каанган, СССР-ниң болгаш МАР-ның Кургане туктарын ында аскан. Моол Арат Республиканың Завхан аймааың Тосон-дунго хоорайнын улусту чир-дигиниң бот-тыныгыр артистери ажаа ойнаар деп, чүе кызылчаларга болгаш наймсылаадык чок-кавы суурларын чурттакчыларында дыналып берген.

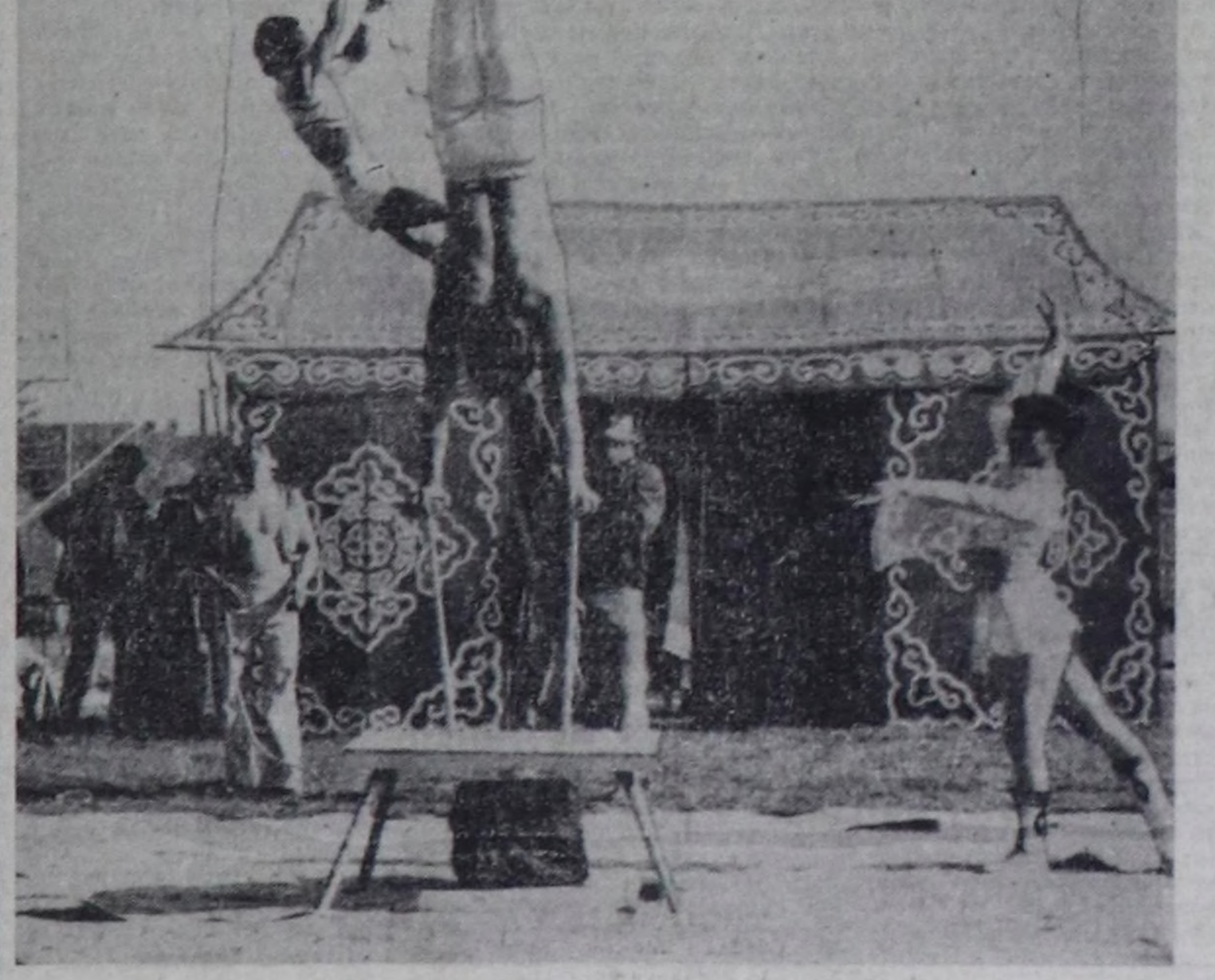
Кеңээштин 17 шак чет-пээлде-ле каас-шипик кеттинген, омак-хөгүлү кижилер стадионга чыгып эгелээн. Моол өнүктүргө уран чүгүлү-биле танчылар дээр мул-мун көрүчүлөр стадионун оуттарып долдур олуруккан.

Талаачыны моол аялгалар стадионга чыгылап үңгөн соода улусту цирктин артистерин парды болган. Акы-дүңма моол улустуң төлөзө-рин көрүчүлөр чымын-биле уткаан.

Цирктин көргүзүлгери эгелээн. Номер бүрүдү көрүчүлөр улуг кичээлгелди хай-гаарып, оларын улусту цирктин бот-тыныгыр артистери мергежилди-биле күдөддин турарын соуурунган.

Аныяк кыстар Ц. Урантула, С. Сарангэрэ болгаш Б. Мята-Очир оларын агаары гимнастикалы, артист М. Ян-жипхамын херип каан чиге-демир кырынга лнзы-бүрү нарын мергежилдерин бил-диг кылаптан чыгып чон

дицимтинг алыш часкаашкын-биле байыр чедирген. Л. Мэндсайханың аяктар-биле танчылааны сөлдү болган. Ц. Энхтулааның ээлгир этюдтарын күдөддинчелер чон магадаан. «Мыршай-ла чүс чок-биле демей амытан-дыр», «Илтин, ээлгирин шугу-ла сагыш-биле демей деп көрүчүлөр оон дугайында чугаалажып ойнап. Б. Батзорг биле Г. Эрден-оит олар боттарынын кызып алганы лнзы-бүрү үнөлдөп конгаларга моол, тыва аялгаларын күдөддин. Илбичи композитор Р. Кедейбилин «Чечекте-ле, төрөн Тыва» деп ырыны «Төрөн Тыва» деп демир кырынга лнзы-бүрү нарын мергежилдерин бил-диг кылаптан чыгып чон

СОЛУННАР БОЛГАШ ЖУРНАЛДАР
ЧАГЫДЫЛГАЗЫНЫН ДУГАЙЫНДА

ССРЭ-ниң Харылзаа Министрствозунун пардалга таралдыгзынын талазы-биле Кол эргеле-линин дынатканын ёзу-гаар алырга, 1983 чылдын

солуннарын болгаш жур-налдарын чагыдарын 1982 чылдың август 1-ден ноябрь 15-ке чедир чору-лар.

Оон мурундаазы дег,

коллективтиг чагыдылганы кылдыртып ап болур, а ол ышкаш чамдык үелер-де үзүктелешкенин (шө-лөзөдөн, узун хуусаалыг командировкалар, дынта-

РЕДАКЦИОННЫ
АДРЕЗИ: ИНАЕК 667000

667000. Кызыл Шетинин болгаш Кравченко кудумчуу, бажы № 4. ГЛАВФОННАР: Редакторун 2-24-03, редакторун оралчыларынын 2-35-24, 2-23-54, кадычылдык секретарынын 2-23-35, партер - и аныякка болгаш совет тургузуп кидистерин 2-37-13, пропаганда кидизинин 2-31-75, култура кидизинин 2-23-54, кады ажал-агы кидизинин 2-21-47, үзөтүр кидизинин 2-41-75, чага кидизинин 2-41-27, информация кидизинин 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-45, ошү кибей барганда 2-32-75 телефондо долгар.

Чыгы № 1356
СОЛУН НЕДЕЛЯДА
6 КАТАП УНЕР